

Ренская І.І.

УО КДЭТУТ, м.Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ПРОФІЛЮ

В контексті інтеграції системи вищої освіти в світовий і європейський освітній простір важливу роль відіграють уміння працівника постійно вдосконалювати свій професійний рівень шляхом самоосвіти, за потреби знаходити необхідну інформацію чи здійснювати ефективне спілкування іноземною мовою. Для успішного формування у студентів вищих навчальних закладів професійних компетенцій у сфері навчання іноземних мов необхідно максимально використовувати не тільки традиційні методи навчання, але й можливості сучасних інформаційно-комунікативних технологій, які дозволяють інтенсифікувати процес професійної підготовки студентів [5].

Педагогічна думка ХХІ ст. розвивається у напрямку інтенсивного використання в навчальному процесі сучасних технологій навчання - сукупності методів, прийомів і способів навчання, що забезпечують досягнення поставленої мети з найбільшою ефективністю у відведений для цього час, а також найбільш раціональні способи наукової організації праці викладача та студентів [2; 3; 9; 10].

Отже, проблема активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів набуває надзвичайної актуальності.

Метою даної публікації є аналіз існуючих у науково-теоретичній літературі технологій навчання, а також розглянуто досвід їх використання у вищому навчальному закладі при вивченні іноземних мов.

З педагогічної точки зору слід розмежовувати поняття *технології навчання* (Technology of Teaching) як сукупність прийомів і способів навчання, що забезпечують найбільшу ефективність навчального процесу і *технології в навчанні* (Technology in Teaching) - використання на заняттях технічних засобів.

Найважливішими характеристиками технологій навчання є:

1) *результативність* (високий рівень досягнення студентами поставленої мети); 2) *економічність* (засвоєння за одиницю часу великого обсягу матеріалу); 3) *ергономічність* (навчання відбувається в атмосфері співпраці, позитивного мікроклімату, за відсутності перевантаження і перевтоми); 4) *висока мотивація* у вивченні мови (дозволяє виявляти й удосконалювати кращі якості студента, розкрити резервні можливості його особистості).

Більшість дослідників розглядають сучасні технології навчання як спосіб найбільш ефективної реалізації на заняттях особистісно-діяльного підходу до навчання, завдяки якому студент використовує свої можливості як активного і творчого суб'єкта діяльності [11; 13; 18; 19; 20].

У Державному економіко-технологічному університеті транспорту (ДЕТУТ, м. Київ) на кафедрі іноземних мов деякі сучасні технології навчання отримали за останні роки широке застосування на заняттях з іноземних мов.

1. *Навчання в співпраці*. Ця технологія навчання базується на ідеї взаємодії під час занять, коли студенти беруть на себе не тільки індивідуальну, але й колективну відповідальність за успіхи кожного студента [11; 16]. На відміну від поширених фронтального й індивідуального навчання, в умовах якого студент виступає як індивідуальний суб'єкт навчальної діяльності, відповідає тільки «за себе», а взаємини з викладачем носять суб'єктно-суб'єктний характер, при навчанні в співпраці створюються умови для взаємодії і співпраці в системі «студент-викладач-група» і відбувається актуалізація колективного суб'єкта учбової діяльності [21].

2. *Проектна технологія навчання*. Ця технологія навчання є варіантом концепції навчання в співпраці і передбачає рішення студентами якої-небудь проблеми, оформленої у вигляді проекту [17].

Застосовуються різні варіанти проектів у царині вивчення іноземних мов: 1) ігрові - ролеві проекти (розігрування ситуації, драматизація тексту тощо); 2) інформаційні проекти (підготовка повідомлення на запропоновану тему); 3) видавничі проекти (підготовка статті, реферату тощо); 4) сценарні проекти (підготовка програми позааудиторного заходу); 5) творчі проекти (переклад тексту, твір).

Впровадження методу проектів в практику навчання іноземній мові дозволяє: а) реалізувати свій інтерес до предмету дослідження, розширити знання в області теми проекту; б) продемонструвати дослідницькі навички роботи над темою проекту; в) показати рівень володіння мовою, що вивчається; г) піднятися на вищий ступінь навченості, освіченості, соціальної зрілості.

3. *Навчання, сконцентроване на студенті* (student-centred approach). Суть полягає в максимальній передачі ініціативи в ході занять студенту [14-15]. З дидактичної точки зору така технологія навчання дозволяє якнайповніше розкрити власний потенціал у результаті особливої організації занять, створення партнерських відносин між педагогом і студентом [6]. Цей підхід відмінний від традиційної технології навчання, коли викладач є головною дійовою особою на всіх етапах навчального процесу: він передає студентам суму знань, формує і контролює навички й уміння, що набувають студенти.

4. *Дистанційне навчання*. Ця форма організації навчального процесу передбачає навчання на відстані з використанням комп'ютерних телекомунікаційних мереж [7, 12]. Таке навчання реалізується для студентів-заочників за допомогою спеціального розробленого дистанційного курсу, який є сукупністю інформаційних матеріалів і засобів апаратно-програмного забезпечення. Дистанційне навчання дозволяє широко використовувати світові культурні і освітні цінності, накопичені в глобальних мережах Інтернету, вчитися під керівництвом досвідчених педагогів, підвищувати кваліфікацію і заглиблювати професійні знання. Можна стверджувати, що дистанційне навчання з часом стане однією з найбільш перспективних форм навчання, а його реалізація в рамках так званої *відкритої освіти*, при якій студент має можливість вибору навчальних програм, викладача, графіка і форм навчання в одному або декількох навчальних закладах незалежно від місця їх розташування, а також свого місця проживання і навчання.

5. *Тандем-метод*. Ця технологія навчання передбачає автономне (самостійне) вивчення іноземної мови двома партнерами з різними рідними мовами, що працюють в парі. Мета тандему - оволодіння рідною мовою свого партнера в ситуації реального або віртуального спілкування, знайомство з його особистістю, культурою країни мови, що вивчається, а також отримання інформації у тих галузях знань, що цікавлять. Найважливішими принципами, що розкривають суть тандем-метода, є принцип обопільності і принцип автономності [1; 7].

Віртуальне спілкування є особливим різновидом комунікації, що має ряд переваг порівняно з «живим» спілкуванням: 1) Розширюються межі і можливості спілкування, оскільки тандем-партнера можна знайти практично у всіх країнах. 2) Обидва партнери в процесі спілкування знаходяться у своєму звичному життєвому просторі, зручному для користування автентичними матеріалами і необхідними джерелами інформації. 3) Спілкування здійснюється переважно у письмовій формі (E-Mail, Chatting), що дозволяє удосконалювати навички і уміння письмової мови. 4) Навчання відбувається на основі письмових текстів у формі листів і повідомлень, за їх допомогою відбувається поступове оволодіння моделлю мовної поведінки партнера. 5) При отриманні повідомленнями відбувається удосконалення умінь розуміти письмовий текст. 6) Виправлення помилок в письмових повідомленнях партнера допомагає формуванню уміння пошуку і аналізу чужих і власних помилок при письмі.

Можна вважати, що тандем-метод є один із перспективних напрямів використання сучасних технологій навчання на мовних заняттях.

6. *Інтерактивні методи викладання*. Ці методи можна ефективно застосовувати і в традиційних формах навчання, у тому числі і на заняттях з іноземних мов. Центальною ідеєю інтерактивних методів є розвиток критичного мислення як конструктивної інтелектуальної діяльності, осмислене сприйняття інформації і подальше її засвоєння [14; 18]. Критичне мислення - це складний ментальний процес, який починається ознайомленням з новою інформацією і закінчується ухваленням рішення. У рамках інтерактивних методів розроблені принципи навчального процесу, що складаються із стадії виклику, смислової стадії і стадії рефлексії.

На стадії виклику виникає інтерес до нової теми, студенти з опорою на попередні знання і мовний досвід роблять прогнози щодо змісту нової інформації. На стадії осмислення проводиться робота з текстом, вивчається новий матеріал, студенти інтегрують ідеї, закладені в тексті, щоб досягнути розуміння нової інформації. На стадії рефлексії студенти розмірковують над отриманою інформацією, закріплюючи, таким чином, новий матеріал.

7. *Мовний портфель як засіб навчання і показник володіння мовою*. Мовний портфель є новою технологією навчання, що забезпечує як розвиток продуктивної діяльності студента, так і розвиток його особистості як суб'єкта освітнього процесу [4]. Мовним портфелем є пакет навчальних і робочих матеріалів, які дають уявлення про результати навчальної діяльності при оволодінні мовою. Поширення набули портфелі двох типів: *Демонстраційний портфель (Show case)* і *Навчальний портфель (Language Learning case)* [8].

Перший містить зразки самостійних робіт за темами, що вивчалися, виконані протягом певного періоду часу. За допомогою матеріалів портфеля студент може показати свої досягнення у використанні мови, що вивчається, в ході інтерв'ю при прийомі на роботу, під час співбесіди, під час вступу до навчального закладу.

Другий тип портфеля містить матеріали і рекомендації щодо самостійної роботи студентів у різних аспектах мови, що вивчається. За допомогою таких матеріалів студент може самостійно або за підтримки викладача удосконалювати своє володіння мовою. У структуру портфеля навчального типу входять засоби самостійної діагностики й оцінки володіння мовою. Основна функція такого портфеля — педагогічна і полягає в розвитку здібностей студентів і готовності до самостійного вивчення мови та іноземної культури.

Отже, глобалізаційні процеси, які переживає світове співтовариство, ставлять перед сучасною людиною низку гуманітарних завдань, з поміж яких: загальна ерудованість, професійна та комунікативна компетентність, вільне володіння іноземною мовою тощо.

Для успішного формування у студентів технічних спеціальностей вищих навчальних закладів професійної компетенції у сфері іноземних мов необхідно максимально використовувати не тільки традиційні методи навчання, але й можливості сучасних інформаційно-комунікативних технологій, які дозволяють інтенсифікувати процес професійної підготовки студентів. Сучасні технології навчання мають зайняти провідну позицію серед методів навчання іноземної мови студентів технічних спеціальностей.

Досвід роботи зі студентами залізничної спеціалізації показав, що найбільш ефективними технологіями при вивченні іноземної мови є: 1) навчання у співпраці; 2) проектна технологія навчання; 3) дистанційне навчання; 4) тандем-метод.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРЫ

1. Андреев, Л.Л. Обучение в сети Интернет / Л.Л. Андреев. – М., 2003.
2. Бабанский, Ю.К. Оптимизация процесса обучения / Ю.К. Бабанский. – М., 1982.
3. Бурвикова, Н.Д. Типология текстов для аудиторной работы / Н.Д. Бурвикова. – М., 1998.
4. Гальскова, Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам / Н.Д. Гальскова. – М., 2000.
5. Гладкий, Я. Використання сучасних інформаційних технологій у підготовці фахівців інженерних спеціальностей / Я. Гладкий // Інформаційні технології в освіті. – Херсон, 2010. – Вип. 7. – С. 27-32.
6. Гудков, Д.Б. Межкультурная коммуникация: проблемы обучения / Д.Б. Гудков. – М., 2010.
7. Дистанционное обучение / Под ред. Е.С. Полат. – М., 1998.
8. Европейский языковой портфель. Предложения по разработке. – Страсбург, 2007. (Пер. с англ. языка.) – М., 2007.
9. Изаренков, Д.И. Когнитивные процессы и обучение устной иноязычной речи / Д.И. Изаренков // Вестник МАПРЯЛ. № 36. – М., 2010.
10. Коряквцева, Н.Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык / Н.Ф. Коряквцева. – М., 2009.
11. Краснова, Г.А. Открытое образование: цивилизованные подходы и перспективы / Г.А. Краснова. – М., 2002.
12. Крючкова, О.П. Самостоятельное изучение иностранного языка в компьютерном классе (на примере английского языка) / О.П. Крючкова. – М., 2008.

13. Мангус, И. Как учить иностранный язык или советы по изучению иностранного языка / И. Мангус. – М., 1999.
14. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. Е.С. Полат. – М., 2010.
15. Пассов, Е.И. Программа-концепция коммуникативного иноязычного образования / Е.И. Пассов. – М., 2011.
16. Полат, Е.С. Обучение в сотрудничестве / Е.С. Полат // Иностранные языки в школе. – 2000. № 1. – С. 44-58.
17. Полат, К.С. Метод проектов на уроках иностранного языка / К.С. Полат // Иностранные языки и школе. – 2000. № 2, 3. – С. 9–13.
18. П'ятакова, Г.П. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі / Г.П. П'ятакова. – Львів, 2003.
19. Сучасні технології в освіті. – К., 2005.
20. Сучасні технології навчання. – Харків, 2008.
21. Фаенова, М.О. Обучение культуре общения на английском языке / М.О. Фаенова. – М., 1991.
22. Халеева, И.И. Основы теории понимания иноязычной речи (подготовка переводчиков) И.И. Халеева. – М., 1999.

УДК 37.091.3: 811.111=111

Sanyukevich L.

BrSTU, Brest, Republic of Belarus

STUDENTS' INSTRUCTIONAL PRACTICE IN THE CONTEXT OF PROJECT APPROACH

An enormous amount of current research is devoted to the integration of project approach in the university curricula. Scientists working in the USA (Stoller, 2005; Ho, 2003; Eyring, 1997), Canada (Beckett, 2002; Lee, 2002), Turkey (Alan, 2005), Ethiopia (Tessema, 2005), Russia (Yesina, 2004; Olkers, 2008; Guzeyev, 2008) and the Republic of Belarus (Maiorova, 2010) describe project work in different instructional settings and point out how English language teachers can capitalize on the content and language learning benefits of project-based instruction [1;2;3;4;5]. It relies on the general didactic and methodological principles of activity, problem-solving, regard for learners' interests, responsibility-sharing, optimum combination of frontal, team and individual forms of instruction, communicative and situational contexts, novelty and collaboration [5, p.50].

The British educator Michael Wallace treats a project as a kind of task-based activity which usually involves an extended amount of independent work, either by an individual student or by a group of students [6, p.46]. Fredricka L. Stoller (Northern Arizona University) examines multidimensional projects, that is, projects structured in such a way as to maximize language, content, and real-life skill learning. Their main feature is a combination of teacher guidance, teacher feedback, student engagement, and challenging elaborated tasks. In Stoller's opinion, successful project-based learning is characterized by the following factors: 1) real-world subject matter sustaining the interest of students; 2) student collaboration accompanied by some degree of student autonomy and independence; 3) a deliberate and explicit focus on form and other aspects of language; 4) process and product orientation, with an emphasis on integrated skills and end-of-project reflection.